

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתצג

ערב שבת קודש

פרשת שופטים

ג' באלול ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' באלול ה'תשע"א – " באלול ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' באלול	הלי איסורי מזבח פרק ב-ד.	הלי שכנים פרק ז.	מל"ת צד. צה. צו. צו. מ"ע פו.
ש"ק	ד' באלול	פרק ה-ז.	פרק ח.	מ"ע ס. מל"ת ק. צח. מ"ע סב. מל"ת צט.
א'	ה' באלול	הלי מעשה הקרבנות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מ"ע סג. מל"ת קמו. מ"ע סד.
ב'	ו' באלול	פרק ד-ו.	פרק י.	מל"ת קלט. קיב. מ"ע סה.
ג'	ז' באלול	פרק ז-ט.	פרק יא.	מ"ע פט. מל"ת קמה. קמח*.
ד'	ח' באלול	פרק י-יב.	פרק יב.	מ"ע סו. מל"ת קמו. מ"ע סז. מל"ת קב. קג. קלח.
ה'	ט' באלול	פרק יג-טו.	פרק יג.	מל"ת קכד. מ"ע פח. פג. מל"ת קנה.
ו'	י' באלול	פרק טז-יח.	פרק יד.	מ"ע פד. פה. מל"ת צ.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ג' באלול	4.10	5.02	5.24	6.23	9.26	12.40	1.12	7.04.5	7.29
ש"ק, ד' באלול	4.11	5.03	5.25	6.24	9.27	12.40	1.12	7.03.2	7.28
א', ה' באלול	4.12	5.03	5.26	6.24	9.27	12.40	1.12	7.01.9	7.26
ב', ו' באלול	4.13	5.04	5.26	6.25	9.27	12.39	1.11	7.00.7	7.25
ג', ז' באלול	4.14	5.05	5.27	6.26	9.27	12.39	1.11	6.59.4	7.24
ד', ח' באלול	4.15	5.06	5.28	6.26	9.27	12.39	1.10	6.58.1	7.22
ה', ט' באלול	4.16	5.06	5.28	6.27	9.27	12.38	1.10	6.56.8	7.21
ו', י' באלול	4.17	5.07	5.29	6.27	9.27	12.38	1.10	6.55.5	7.20

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון פאדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שופטים	6:27	7:39	6:42	7:41	6:34	7:41	6:44	7:40
כי-תצא	6:18	7:29	6:33	7:31	6:25	7:31	6:35	7:31

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלי"ד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לצאת עם המלך מהשדה אל העיר

מדוע מוסיף אדמו"ר הזקן במשל המלך בשדה ש"בלכתו העירה הם הולכים אחריו"? • החידוש הוא בהתקשרות האדם עם המלך באופן שאינו יכול להיפרד ממנו, וממילא הולך אחרי המלך "העירה" • בחודש אלול מתחילה ההכנה לצאת מן השדה ולבוא העירה, ובפנימיות הנשמה כבר נרגש הדבר • הנתינת-כוח להיות "שופט" על כל האיברים באה מ"לשכת הגזית" - יראת-שמים התלויה בלימוד פנימיות התורה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב"עובדין דחול" השייכים ל"שדה", והיינו, שלא נמצאים ב"בית" - "כתפארת אדם לשכת בית"², וגם לא נמצאים ב"עיר" - "עיר אלקינו"³, דקאי על אותיות התורה והתפלה שנקראים "אבנים" שמהם נעשים "בתיים" ומריכוזי ה"בתיים" נעשית "עיר"⁴, אלא נמצאים ב"שדה" - "עשו גו' איש שדה"⁵, ששם עוסקים ב"עובדין דחול", ובאופן שלא נרגש בזה עניין "בכל דרכיך דעהו"⁶, (שהרי כאשר העסק בעובדין דחול הוא מתוך הרגש של "בכל דרכיך דעהו", אזי עושים מ"עובדין דחול" - "עיר", וגם "בית"), שלכן נמצאים ב"שדה", במעמד ומצב של "איש שדה".

ואף-על-פי שנמצאים "בשדה" - בא המלך שם, וזהו תוכן עניין הארת י"ג מדות הרחמים. ואף-על-

א. בלקוטי תורה! דיבור-המתחיל אני לדודי ודודי לי ראשי-תיבות אלול, מבואר, ש"באלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים", ואף-על-פי-כן, "הן ימות החול, ואינם יום-טוב כמו שבתות ויום טוב . . . ובדאי יש הפרש גדול בין יום הכיפורים ובין אלול".

ומבאר: "אך הנה יובן על-פי משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין . . . לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם", והיינו, שכאשר המלך נמצא ב"היכל מלכותו", אזי "אין נכנסים כי אם ברשות, ואף גם זאת המוכחרים שבעם ויחירי סגולה", ויש צורך בכמה וכמה הכנות, מה שאין כן בהיותו בשדה, רשאים ויכולים כולם לגשת אל המלך ולהגיש לו בקשותיהם כו'.

ודוגמתו בנמשל - שחודש אלול מותר

(2) ישעי' מד, יג.

(3) תהלים מה, ב.

(4) ראה יהל אור עה"פ (ע' קעט ואילך).

(5) תולדות כה, כז. וראה אוה"ת עה"פ (קמב, ב ואילך).

(6) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(1) ראה לב, א ואילך.

תורה⁹ שהגילוי שהיה מאיר בבית המקדש בכל יום טוב טוב "היה נמשך . . . עד הרגל הבא אחריו", ונמצא, שההכנה ליום טוב היתה מתחילה עוד מהיום טוב שלפניו -

הנה ההכנה להליכה אחריו בפועל בראש השנה - מתחילה כבר בחודש אלול, ועוד לפני זה, בשבת מברכים חודש אלול, שמיניה מתברכין כולהו יומין¹⁰, והיינו, שהחל משבת מברכים, ובפרטיות יותר, החל מראש חודש אלול, צריכים להתחיל להתכונן לצאת מהשדה ולילך לעיר.

בחינוניות ובגילוי נמצאים עדיין בשדה, אבל בפנימיות נקודת הנשמה נרגש כבר שצריכים לצאת מהשדה ולילך אחר המלך העירה.

ההליכה ל"עיר" ו"בית" בפועל היא אמנם בראש השנה, ואילו בחודש אלול נמצאים עדיין ב"שדה"; אבל בפנימיות הנשמה נעשה כבר בחודש אלול העניין ש"בלכתו העירה הם הולכים אחריו".

וזהו תוכן אמירת המזמור "לדוד ה' אורי" בחודש אלול¹¹, שבו אומרים "בקשו פני", היינו, לעורר את פנימיות הנשמה, ועל ידי זה - "את פניך הוי' אבקש"¹².

ולאחרי ההכנה בחודש אלול - הרי זה נמשך בפועל ובגילוי בראש השנה (שהוא יום טוב בגילוי), וגמר ההמשכה היא ביום הכיפורים בתפלת נעילה, ואחר כך נמשך בגילוי בקו השמחה בחג הסוכות עד לשמיני-עצרת, שבו מקריבים "פר אחד איל אחד"¹³, "ישראל ומלכא בלחודוהי"¹⁴, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"¹⁵.

* * *

פי"כ "הן ימות החול, ואינם יו"ט כמו שבתות ויום טוב" - שהרי נמצאים בשדה, ב"עובדין דחול".

ב. בסיום המשל הנ"ל מוסיף רבינו הזקן: "ובלכתו העירה הם הולכים אחריו".

ולכאורה אינו מובן: לשם מה מוסיף רבינו הזקן תיבות אלו - הרי כרי לבאר את העניין שימי חודש אלול הם ימות החול, נוגע רק עניין המלך בשדה, ולא הליכתו לעיר?

אך העניין הוא - שבתבות אלו מבאר רבינו הזקן את התכלית שבדבר:

מלבד המעלה שבעצם העניין שהמלך בא לשדה ומתגלה לכולם, שגם כאשר נמצאים במעמד ומצב של "איש שדה" יכולים לראות את המלך, יש בזה מעלה עמוקה יותר - שעל ידי זה יוצאים סוף כל סוף מהמעמד ומצב של "שדה", וכאשר המלך הולך העירה, "הם הולכים אחריו".

וטעם הדבר - כיון שבהיות המלך בשדה, נתקשר ה"איש שדה" אל המלך, באופן שאינו יכול להיפרד ולהינתק ממנו, וכיון שכן, הרי היכן שהמלך הולך, הולך גם הוא אחריו.

וכמו כן ברוחניות - שהארת י"ג מדות הרחמים שבחודש אלול פועלת לא רק שבהיותו עסוק ב"עובדין דחול" מאירים אצלו י"ג מדות הרחמים, שהרי לא זו היא התכלית; התכלית היא - שיצא ממעמד ומצב "עובדין דחול" ויבוא אל עיר המלוכה עד להיכל (בית) המלך.

ג. והנה, העניין ש"בלכתו העירה הם הולכים אחריו" - נעשה בראש השנה כו', ואילו בחודש אלול נמצאים עדיין בשדה;

אבל אף על פי כן, כיון שכל עניין דורש הכנה והקדמה,

כמו עניין השבת שההכנה לה היא מערב שבת, ויתירה מזה, מהתחלת השבוע, כפי שאומרים "היום יום ראשון בשבת", כיון שאז מתחילה כבר ההכנה ליום השבת⁸. וכמו כן ביום טוב, כמבואר בלקוטי-

(9) ברכה צח, ב.

(10) ראה זח"ב סג, ב. פח, א.

(11) ראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול דאשתקד בתחלתה

(תו"מ ח"י"ז ס"ע 166). וש"נ.

(12) תהלים כז, ח. וראה יהל אור עה"פ (ע' קד ואילך).

(13) פינחס כט, לו.

(14) ראה זחר ח"א סד, איב, רח, ב. ח"ג לב, א. קד, ב.

(15) משלי ה, יז. וראה סה"מ מלוקט ח"ה ריש ע' כג. וש"נ.

(7) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1344.

(8) ראה רמב"ן יתרו כ, ח.

ובפרטיות יותר - שלא מספיק לימוד גליא דתורה, אלא צריך להיות גם לימוד פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא²³.

ה. וזהו גם ענינה של ישיבת תומכי־תמימים שנתייסדה בחודש אלול - שבה קבעו שיהיה לימוד תורה תמימה, גליא דתורה ביחד עם פנימיות התורה²⁴.

ועניין זה קשור גם עם חודש אלול - שהרי "אלול" ראשית־יבות אני לדודי ודודי לי²⁵, וסיומא דקרא²⁶ "הרועה בשושנים", שיש בזה ב' פירושים²⁷:

ד. אודות עניין "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך"¹⁶ - איתא בספרי מוסר¹⁷ וחסידות¹⁸ (על יסוד מה שכתוב בספר יצירה¹⁹) ש"שעריך" הם ז' השערים שבאדם: שתי עיניים, שתי אוזניים, הפה וכו', ועליהם יש למנות שופטים ושוטרים.

שופטים - הם "דיינים הפוסקים את הדין", ושוטרים - הם "הרודין את העם אחר מצוותם... עד שיקבל עליו את דין השופט"²⁰, והיינו, שתפקיד השוטרים הוא להבטיח שהפסק־דין של השופטים יקויים בפועל ממש. ועל דרך זה בעבודת כל אחד מישראל - שצריך

בחיזוניות ובגלוי נמצאים עדיין בשדה, אבל בפנימיות נקודת הנשמה נרגש כבר שצריכים לצאת מהשדה ולילך אחר המלך העירה

א) "שונים בתורה"²⁸ - גליא דתורה, ב) "מה שושנה אית לה תליסר עלין כו"²⁹, י"ג מדות הרחמים - פנימיות התורה.

ו. בנוגע לשושנה נאמר³⁰ "כשושנה בין החוחים", והיינו, שאף שהחוחים הם קוצים כו', מכל מקום, מוסיפים הם יופי לשושנה.

וזהו גם עניין הקליפות כפי שהיה בתחילת הבריאה - שלא זו בלבד שלא היו מנגדים, אלא אדרבה, שהיו כמו קליפה ששומרת על הפרי³¹. ועל דרך מה שכתוב³² "ברוך תהיה מכל העמים"

להיות ה"שופט" שבו, היינו, לפסוק כל דבר על־פי התורה, ואחר כך צריך להיות ה"שוטר" שבו, היינו, להתגבר על טבעו ולקיים את הוראת התורה בפועל ממש.

והנה, מקומם של השופטים היה בלשכת הגזית²¹, ושם היו פוסקים את השאלות שהגיעו מחוץ ללשכת הגזית - כי, בכדי לכוון ההלכה לאמיתה יש צורך בנתינת־כוח, ועניין זה נעשה על־ידי ישיבתם בבית המקדש - "ומקדשי תיראו"²², שזהו עניין יראת שמים, שעל־ידי זה זכו לפסוק הלכה לאמיתה.

וכן הוא בה"שופט" שבכל אחד מישראל - שה"משפט" צריך להיות קשור עם בית המקדש שבנפשו פנימה, דהיינו, מתוך יראת שמים.

(23) זח"ג קנב, א.

(24) ראה שיחת ליל שמח"ת תרנ"ט (בהוספות לסה"מ תרנ"ט). ועוד.

(25) אבודרהם סדר תפלת ר"ה (בשם הדרשנים). ב"ח או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו).

(26) שה"ש ו, ג.

(27) ראה לקו"ת ראה לג, א ואילך. ובכ"מ.

(28) שבת ל, ב. וש"נ. זח"ב כ, ב. ועוד.

(29) הקרמת הזוהר בתחלתה.

(30) שה"ש ב, ב.

(31) ראה לעיל ע' 181. וש"נ.

(32) עקב ז, יד.

(16) ר"פ שופטים.

(17) ש"ך עה"ת ר"פ שופטים. של"ה ס"פ שופטים.

(18) ראה ד"ה שופטים ושוטרים דאשתקד פ"ב (תו"מ חי"ז ריש ע' 181). וש"נ.

(19) פ"ד מי"ב.

(20) פרש"י עה"פ.

(21) רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד הי"ב.

(22) קדושים יט, ל.

ובאופן נעלה עוד יותר.
 והעניין בזה - שהתשובה פועלת שה"חוחים"
 עצמם פועלים תוספת עילוי ויופי.
 והיינו, שגם הארבעים ימים האמצעיים שהיו שלא
 ברצון - הנה על-ידי עבודת התשובה מתהפכים הם
 באופן שהם עצמם גורמים רצון עמוק יותר מכמו
 ארבעים ימים הראשונים.
 ועל-ידי זה נמשכת במילא כתיבה וחתימה טובה
 לשנה טובה ומתוקה.

(מושיחת שבת פרשת ראה, מבה"ח אלול, ה'תשי"ז;
 תורת מנחם כרך כ, עמ' 224-226; 232-234)

- ש"מכל העמים" גופא נעשה עניין ה"ברוך"³³.
 ועניין זה קשור עם חודש אלול - כי, סופי-תיבות
 של "אני לדודי ודודי לי" הם ד' יודי"²⁵, כנגד
 הארבעים יום מראש חודש אלול עד יום הכיפורים,
 שעניינם הוא עבודת התשובה, שעל-ידה נעשה
 "סלחתי כרכרך"³⁴, ונעשה עניין הכפרה, כמו שכתוב
 באגרת התשובה³⁵ בפירוש לשון כפרה, שעניינה הוא
 "להיות נחת רוח לקונו", שיהיה "מרוצה וחביב לפניו
 יתברך", כמו ארבעים יום הראשונים שהיו ברצון³⁶,

33 ראה אוה"ת עה"פ (ע' תקח ואילך).

34 שלח יד, כ. וראה פרש"י עקב ט, יח.

35 רפ"ב.

36 פרש"י עקב שם.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"תקע בשופר גדול לחירותנו"

מתקיעת שופר באלול – לחרדה לעתיד לבוא

...ויהי־רצון שבכל האמור לעיל יהיה עניין "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" - קיום כל העניינים האמורים בפועל ממש, החל מראש־חודש אלול, והמשכו בכל ימי חודש אלול. וההתחלה בזה - המנהג של תקיעת שופר החל מראש־חודש אלול, שב"ראש־חודש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה .. והעבירו שופר במחנה .. לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בראש־חודש אלול בכל שנה ושנה, וכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". ולהעיר מחילוקי המנהגים בנוגע לתקיעת שופר ביום א' דראש־חודש - בהתאם לחילוקי הדעות בזמן עליית משה להר, ביום א' או ביום ב' דראש־חודש, וכבר נתגלה ונתפשט מנהג חב"ד על־ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - שמתחילין לתקוע ביום ב' דראש־חודש, ואף־על־פי כן, גם ביום א' דראש־חודש תוקעין להתלמד. ומכיוון שכן, הרי, אף ששלימות עניין תקיעת שופר (שבחודש אלול) היא ביום ב' דראש־חודש, מכל מקום, גם כשתוקעין להתלמד כבר ישנה ההשפעה של תקיעת שופר, "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", ובפרט כשיודעים שזוהי הכנה והרגל לשלימות העניין של תקיעת שופר למחרתו. והעיקר - שמהחרדה של תקיעת שופר באים לחרדה של לעתיד לבוא - כי מכיוון ש"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו", אזי תהיה חרדה גדולה שתפעל "לבוא בנקרת הצורים ובסעיפי הסלעים מפני פחד הוי' ומהדר גאונו" (כמבואר בתניא).

ואז יהיה גם עניין תקיעת שופר בתכלית השלימות - "תקע בשופר גדול לחרותנו", היינו, לא רק שופר סתם, השופר של ראש־השנה (שלמעלה מהשופר דחודש אלול שאינו אלא מצד מנהג ישראל), אלא "שופר גדול", וכמבואר בפרקי דרבי אליעזר ש"השופר גדול" דלעתיד לבוא הוא בקרן ימין דאילו של יצחק, "קרן של ימין הוא גדול משל השמאל ועתיד לתקוע בו לעתיד לבוא בקיבוץ של גליות, שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", כמבואר בארוכה בהמשך הידוע של אדמו"ר מהר"ש ("לכתחילה אריבער"). ומכיוון שאין מעכב בידו - הרי תיכף ומיד "יתקע בשופר גדול", ובדרך ממילא בטלה השאלה "עד מתי", מכיוון ש"לא עיכבן המקום כהרף עין", היינו, ש"כהרף עין" מתקיימת הבקשה "תקע בשופר גדול לחרותנו", חירות וגאולה האמיתית והשלימה.

ובפשטות - שתיכף ומיד יוצאים כל בני־ישראל מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו", "קהל גדול", לשון יחיד, ובשעתא חדא וברגעא חדא, "עם ענני שמיא" - "ישוכו הנה", לארצנו הקדושה, לירושלים עיר־הקודש, "עיר שחוכרה לה יחדיו", שפועלת חיבור ואחדות דכל ישראל, לבית־המקדש עד לקודש־הקדשים, בחינה "אחת" במקום, כפשוטו ממש, למטה מעשרה טפחים, בשעתא חדא וברגעא חדא.

(משיחת ר"ח אלול ה'תשמ"ז, התוועדויות תשמ"ז כרך ב, עמ' 305-306 - בלתי מוגה)

תשובות הרשב"א

שלל עניינים המובאים בספרי הרשב"א מצאו מקום של כבוד באלפי שיחותיו של הרבי • ברבים מהם הרבי הסתייע, והם שימשו יסוד לביאור עניינים עקרוניים בהלכה ובאמונה • לפני מתן תורה; קשר המלך והציבור; שמונה - למעלה משבע; המצווה לשמוע לחכמים בזמן הזה; לפרסם עושי מצווה, ועוד - אלה רק דוגמאות אחדות • רשימה רביעית ואחרונה

(לקוטי שיחות כרך יט עמ' 165 ואילך), תוך כדי ציון והשוואות למקורות נוספים בנגלה ובפנימיות התורה.

בין השאר מחלק בין לשון זה ללשון הרמב"ם (הלכות מלכים פרק ג, הלכה ו) בנוגע למלך "שליבו הוא לב כל קהל ישראל".

במקום אחר (לקוטי שיחות כרך לג עמ' 111) מדייק הרבי בלשון הרשב"א "וכל ישראל תלויין בו", שהתלות במלך היא לא רק תלות הציבור והכלל בתור מציאות אחת, אלא גם תלות של כל ישראל - כל אחד בפני עצמו (ריבוי יחידים). וראה עוד כרך לג שם (עמ' 136 הע' 41. כרך ל עמ' 220).

בין שבעה לשמונה

בחסידות הובא פעמים רבות מה שכתוב בתשובות הרשב"א (חלק א' סימן ט) שהיקף שבעה הוא היקף מבפנים והיקף שמונה הוא היקף מבחוץ. כלומר זהו היקף נעלה יותר שאליו מגיעים דווקא על-ידי נר חנוכה, עבודה בכוח עצמו (ראה לדוגמא תורת מנחם כרך טו עמ' 297, וראה המפורט בספר השיחות-תנש"א עמ' 111 הערה 16).

התורה כמשל

רבות הן השיחות העוסקות בביאור הפרשיות והתקופה של לפני מתן תורה, שעל-פיהן הרבי מבאר יסודות חשובים באמונה ובתורה. כמקור חשוב לכך מתבסס הרבי על אחת מהתבטאויותיו של הרשב"א בספריו (חלק א' סימן תיז): "... לאמור כי מבראשית עד מתן-תורה הכול משל בו". היינו, שהדברים הם בבחינת משל ללמוד מהם על הנמשל, בעבודה שלאחר מתן תורה עד לזמן הגלות (וראה לקוטי שיחות כרך כג עמ' 38 והערות 57; 61. ועוד).

ושם (כרך לד עמ' 119 הערה 41 בשולי-הגיליון): "וידועות תשובות הרשב"א בזה חלק א' סימנים תידי-תיח. וראה שם סימן ט' באמת הרבה כתובים דברו דרך משל בו" עיין שם".

ציבוריותו של המלך

איתא בתשובת הרשב"א ש"המלך כציבור שהציבור וכל ישראל תלויין בו" (חלק א' סימן קמח).

הרבי עומד בהרחבה על משמעות הדברים

ברכות קריאת-שמע

מאידיך בסימן קכו מסביר הרשב"א ש"ספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו לחורבן בית מאויינו". [ולהעיר שהרשב"א בעצמו כתב בסימן רמה, על (אי) ברכת שהחיינו בברית מילה, ש"ברכת שהחיינו אינה תלויה בשמחה, אלא תלויה בדבר שמגיע לו תועלת וכו'"].

מתנות כהונה

כך צוין בלקוטי שיחות כרך חי (עמ' 233 הערה 54):

ראה שו"ת הרשב"א (חלק א' סימן ית. אבודרהם שער ג' ועוד) דאין מברכין על מתנות כהונה משום דמשולחן גבוה קא זכו ולא משל הבעלים. וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך ברכת המצות. ושוב הוסיף הרבי הערות בכרך כח (עמ' 115 הערה 14).

בספר התניא (פרק מט [טז, ב]) וראה גם פרק יב [טז, ב]) מביא אדמו"ר הזקן מדברי הרשב"א [תשובות הרשב"א חלק א' סימן שיט; שו"ת רשב"א המיוחסות לרמב"ן סימן קצב וסימן רב] ש"ברכות אלו אינן ברכות של קריאת שמע... אלא ברכות הן שנתקנו קודם קריאה", כמו שאר הברכות, ועד ש"לכאורה אין להם שייכות כלל עם קריאת שמע" (תניא פרק מט שם). אולם הרבי, תוך כדי דיון אם ברכות קריאת שמע של ערבית ושל שחרית הן שני חיובים או חיוב אחד, מדגיש (תורת מנחם כרך טו עמ' 302) שלפי המבואר בתניא שם, הרי באמת סוף-סוף הברכות שייכות לקריאת-שמע, כמבואר בתניא שם, ש"ברכותיה שלפניה ולאחריה... הן הכנה לקיום הקריאת שמע".

נצחיות הא-ל

בשו"ת חלק א' סימן ט' ובסימן תיח דן הרשב"א במה שכתוב "ואתה הוא ושנותיך לא יתמו" וכן בהיות הקב"ה נמנע הנמנעות. התשובות האלה מובאות פעמים רבות בשיחות הרבי (ראה לקוטי שיחות כרך יד עמ' 14, כרך א עמ' 173; כרך טו עמ' 186).

'שהחיינו' – בגלל מה?

בסימן קכ"ו כותב הרשב"א: "שלא מצינו ברכת זמן אלא בדבר שיש בו שום הנאה כו'", וכן בסימן שע"ט. הרבי מציין (לקוטי שיחות כרך יט, עמ' 372 הע' 12) שאולי אדמו"ר הזקן [בסימן תרמ"א סעיף א' (שעיקר הברכה [דשהחיינו] נתקנה על השמחה שיש לאדם מן המצווה כו')] סבור גם הוא שיש שמחה בהגעת הזמן.

לא תסור – בזמן הזה

יש הסבורים שהציווי "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" מכון כלפי בית-דין הגדול שבירושלים – על-פי ספר יראים סימן לא (שצח), תורה תמימה פרשת שופטים; אמנם הרבי מציין (לקוטי שיחות כרך ה' עמ' 127 הע' 25) שדעת הרשב"א (תולדות אדם ח"ב ששכ"ב) [כמו הרא"ש, ספר החינוך ועוד] שלא תסור נאמר על החכמים שבכל הדורות!

ביאור הדברים: הרשב"א בתשובתו שם (סימן שעט) מביא את דעת הרב פרץ שאין אומרים זמן [שהחיינו] בבדיקת חמץ, ומגיב על-כך: "לא ידעתי לו יסוד שאם אתה אומר שאין אומרים זמן אלא על דבר שהוא נהנה ממנו כחגים, שנהנה משיבת הסוכה וכו', אם-כן מה נעשה ליום-הכיפורים. ואם תאמר מחמת הגעת זמן המצווה – גם בבדיקת חמץ כו'".

פרסומי מצווה

תשובה מפורסמת של הרשב"א (חלק א' סימן

אמנם לדעת אדמו"ר הזקן מובן היטב שאכן הוא מצד הגעת זמן המצווה, שהרי בסימן תלב סעיף ג פסק דאין אומרים זמן על בדיקת חמץ לפי שמצווה זו היא צורך הַגָּל לתקן הבית וכו', לפיכך היא נפטרת בברכת שהחיינו שמברכים ברגל בקידוש לילה.

אכילת פת בשבת ויום־טוב

לעניין חיוב בציעת פת אין חילוק בין שבת ויום טוב. הרבי מצייץ על כך (לקוטי שיחות כרך לו עמ' 81 הערה 33):

ראה ברכות מט, ב. וראה שו"ת הרשב"א חלק א' סימן תריד.

[הרבי מוסיף (לקוטי שיחות כרך לג עמ' 158 הערה 20) שדעת הרשב"א היא לדעת הרמב"ם הלכות שבועות פרק א' הלכה ו'].

בעניין נרות המנורה - מביא הרב במכתב משנת תרצ"ט (לקוטי שיחות כרך לח עמ' 192) את דברי הרשב"א בסימן עט לעניין זמן (ואופן) הטבת והדלקת נרות המנורה, ובסימן שט למאן־דאמר שהמנורה מזרח ומערב מונחת, שהיו מדליקין ביום, ב' נרות מזרחיות.

תשעה באב נדחה

לדיני תשעה באב שחל בשבת - הרבי מצייץ (לקוטי שיחות כרך לג עמ' 157 הערה 13) שהדעות שאין נוהגים בשבת דברים שבצנעה סבורים שלגמרי עקרוהו ואוקי מנהו אעשירי - המקור לדברים: שו"ת הרשב"א חלק א' סימן תקכ (הובא באבני נזר אורח חיים סימן תכו).

בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן יח כתב שזה שהאב שמחל על כבודו כבודו מחול הוא הטעם על כך שאין מברכין על כיבוד אב ואם, לפי שאפשר למיעקרא לעשה (ליקוטי שיחות כרך לו עמ' 90 הע' 8).

ברומה לכך, בתשובות הרשב"א [הנ"ל] ובתשובות ר"י בן פלט [באבודרהם הלכות ברכת המצות] כתבו בטעם שאין מברכין על מצוות צדקה - שמא העני לא ירצה לקבל (לקוטי שיחות כרך לד עמ' 85 הערה 24, וראה גם 'המלך במסיבו' כרך א).

ולהעיר מרשב"א (שו"ת ח"א סימן שיא) "דבגופו של פטר חמור ממש ליכא דזכי ביה, דאי לא פריק ליה - למיתה אזיל, ועוד כל דפריק ליה הווה ליה דבעלים כו', והילכך דינא הוא דאפילו תקפו כהן מוציאין אותו מידו" (כרך לו שם עמ' 64 סוף הע' 41).

תקפא) בעניין פרסום עושי מצווה ("מידת התורה שהיא כותבת ומפרסמת עושי מצווה כו'") הוזכרה רבות בדברי הרבי (ראה ספר השיחות תשמ"ח כרך ב, עמ' 595; תורת מנחם כרך יא עמ' 21; 108; כרך יג עמ' 247; 313; כרך טז עמ' 58; כרך כד עמ' 290; כה עמ' 48. 'ספר השליחות' קה"ת תשמ"ז, עמ' 182 ואילך; 194; ועוד) - שיש לפרסם שמות תומכים ומנדבים או משתתפים וכדומה, על-פי הכלל שמפרסמים עושי מצווה. הנושא נדון גם במדור זה בעבר.

אתרוג של שותפין

לגבי אתרוג של שותפין פסק הרמ"א (או"ח סתרנ"ח) ש"אם קנו לצורך מצווה יוצאים בו מסתמא (ואין צריך לפרש בהדיא שנותנים לשותף במתנה על מנת להחזיר) דאדעתא דהכי קנאוהו", ומביא הרבי (לקוטי שיחות כרך כד עמ' 212 שול"י הגיליון הא' להערה 50) שהמגן אברהם (ס"ק יו"ד) מבאר על-פי דברי הרשב"א סימן תו (וראה ר"ן נדרים מה, ב) - שדבר שאין בו דין חלוקה (כגון האי גוונא שעיקרו של דבר נתברר כבר משעה ראשונה), לכולי עלמא אמרינן יש ברירה.

תענית הלום

במסכת פסחים (סח, ב) מסופר שמר בריה דרבינא כולה שתא הווה יתיב בתעניתא. הרבי (לקוטי שיחות כרך כג עמ' 30 הערה 32) מביא שהרשב"א (שו"ת חלק ד' סימן רסב - הובא בבית יוסף לטור אורח חיים סימן רפח), התוספות, המהרי"ל, והצמח צדק מפרשים, שהיה זה תענית חלום.

בניי אתם

הרשב"א (תשובות ח"א סימן קצד) סבור כרבי מאיר ש"בין כך וכך אתם קרויין בניים". הרבי מביא את הדברים בכמה מקומות (ראה לדוגמה לקוטי שיחות כרך יד עמ' 3).

כיצד שימש משה בכהונה - תשובת הרשב"א
(חלק א' סימן מב), צוינה בשיחת הרבי (לקוטי
שיחות כרך לב עמ' 30).

בדין שביתת גר תושב, דן הרבי בהרחבה (לקוטי
שיחות כרך לא עמ' 127-119) בדעת הרשב"א
בחיידושיו ובתשובותיו (חלק ג' סימן ער"ב).

הרבי בירר גם בהרחבה את דעתו של הרשב"א
בטעם הרחת בשמים במוצאי שבת (ראה לקוטי
שיחות כרך לא עמ' 193-191; 196).

תירוצו של הרשב"א למה אין מברכים על
ההגדה הובא על-ידי הרבי בהגדה של פסח.

בשו"ת הרשב"א ח"א סימן תרצ"ט ש"חנוכה
ימי עונג ושמחה" - הובא בלקוטי שיחות (כרך ל,
עמ' 204 הערה 7).

וכן "ש"ץ שהזקין ורוצה למנות בנו לסייעו
לפרקים... שאם ממלא מקומו בשאר דברים בנו
קודם לכל אדם" (שו"ת הרשב"א ח"א סימן ש
- הובא ברמ"א סימן נג סעיף כה) נזכר בשיחה של
הרבי (לקוטי שיחות כרך ל, עמ' 98).

גם בין הדנים בפירוש מאמר חז"ל כל המועדים
בטלים חוץ מפורים - מציין הרבי בחודש אדר-שני
תשי"ז (לקוטי שיחות כרך לא עמ' 278):

יעויין שו"ת הרשב"א סימן צג.

פרשת שופטים

שפטים ושטרים תיתן לך בכל שעריך (טז, יח)

"שעריך" - רומז לכוח הבינה שבנפש, כמאמר (ראש השנה לא) "חמישים שערי בינה נבראו בעולם". כשם ששער גשמי משמש הן לכניסה הן ליציאה, כן גם כוח הבינה: כניסה - השגת המוח חודרת אל הלב ומעוררת את המידות. יציאה - התעוררות המידות מביאה לזיכוך הגוף ובירור המידות הטבעיות. "שופטים ושטרים תיתן לך בכל שעריך" - כשם שיש חמישים שערים בקדושה כך יש חמישים שערי טומאה, ולכן יש צורך ב"שופטים ושטרים", כלומר, להכיר כל דבר לאמיתותו ולדעת אם אין בו מעצת היצר ותחבולותיו.

(ספר המאמרים תרצ"ט עמ' 247)

בכל שעריך (טז, יח)

בכל עיר ועיר (רש"י)

"עיר" - רומז לגוף, שנקרא "עיר קטנה" (נדרים לב). כדי שיצר הטוב יצליח 'לכבוש' את ה'עיר' יש צורך ב"שופטים ושטרים". שופטים - בתחילה צריכים 'לפסוק את הדין', לעיין בשולחן-ערוך כדי לידע את המעשה אשר יעשה ואלה אשר לא תעשינה. שוטרים - אם היצר הרע מתנגד לשמירת המצוות יש 'להכותו במקל', בבחינת "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע" (ברכות ה). ושליטת היצר הטוב צריכה להיות "בכל שעריך", לא רק בכל הקשור לשמירת התורה, אלא גם בדברי הרשות, כמאמר (אבות פ"ב) "וכל מעשיך יהיו לשם שמים".

(שיחת ש"פ שופטים תשכ"ט)

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (יז, יא)

אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין (רש"י)

שכן פסק-דין של חכמי-ישראל הופך את ה'ימין' ל'שמאל' ואת ה'שמאל' ל'ימין'.

(לקוטי שיחות כרך ה, עמ' 138)

שום תשים עליך מלך (יז, טו)

הכוונה הפנימית של מצווה זו היא להחדיר בעם ביטול וקבלת עול מלכות שמים. שכן המלך עצמו בטל בתכלית להקב"ה; הוא נקרא 'מלך' להיותו מרכבה למלכותא דרקייעא. וכאשר העם מתבטלים אליו יש דבר משום התבטלות למלכות שמים.

(דרך מצוותיך עמ' קח)

ראשית דגנך (יה,ד)

עין יפה אחד מארבעים (רש"י)

"אחד מארבעים" – על-ידי התורה שניתנה לארבעים יום מגיעים ל'אחד', התאחדות גמורה ומוחלטת עם הקב"ה. וכפי שמצינו ברבי שמעון בן יוחאי, שהיתה "תורתו אומנתו" (שבת יא), שאמר "בחד קטירא אתקטרנא, ביה אחידנא כו" (זוהר ח"ג רצב).

(אור התורה שמות עמ' א'שמו)

ראשית דגנך (יה,ד)

עין יפה אחד מארבעים (רש"י)

"אחד מארבעים" – רומז ליום-הכיפורים. שכן משה רבנו היה בהר ארבעים יום, מראש-חודש אלול עד יום הכיפורים. הרי שיום-הכיפורים הוא "אחד מארבעים", היום המיוחד בארבעים הימים האלה.

(אור התורה שמות עמ' א'שמו)

ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית גז צאנך תיתן לו (יה,ד)

דגן תירוש ויצהר, שהם מיני אוכל, מסמלים את הכוחות הפנימיים, השכל והמידות; ואילו ראשית הגז, שממנו עושים בגדים, מסמל את הכוחות המקיפים, כוח הרצון וכוח התענוג. את הראשית והמובחר של שני הסוגים יש להקדיש ל"כוהן" שבאדם, הנפש האלוקית.

(לקוטי שיחות ב עמ' 326)

תמים תהיה (יה,ג)

יש לדאוג שהנפש תהיה תמימה ושלמה ולא 'מחוסרת איבר'. וכידוע, שכשם שיש תרי"ג חלקים בגוף, רמ"ח איברים ושס"ה גידים, כך בנפש יש תרי"ג 'איברים', ושלמותם של האיברים האלה תלויה בקיום תרי"ג מצוות התורה.

(לקוטי תורה נצבים עמ' מה)

תמים תהיה עם ה' אלקיך (יה,ג)

אמר הבעל שם טוב:

האות ת' היא האות הרחוקה ביותר מן האל"ף, הרומז להקב"ה, אלופו של עולם. האות ת' רבתי של תיבת "תמים" רומזת לכך שיש לקשר ולחבר גם את ענייני העולם "עם ה' אלקיך" – אהבה או יראה בענייני העולם צריכות להביא לאהבת ה' וליראתו.

למה הדבר דומה, לאדם שמגיע אליו שליח המלך, המודיעו שהמלך קורא לו. אם השליח מראה לו פנים שוחקות – אין טעם להשתעשע עמו אלא יש ללכת אל המלך, שהוא מקור האהבה; וכמו-כן אם השליח כועס עליו, אין לנסות לפייסו אלא יש ללכת ישר אל המלך לרצותו.

(כתר שם טוב)

"משה קיבל תורה מסיני"

משה קיבל תורה מסיני (פרק א, משנה א)

אף-על-פי שהתורה ניתנה לכל שישים ריבוא בני-ישראל, מכל מקום, "משה קיבל תורה מסיני" באופן ש"אתה (משה) מחיצה לעצמך", היינו שישנו עניין של הבדלה בין משה רבינו לכל בני-ישראל, מכיוון שמשה רבינו צריך למסור את דבר ה' כמו שהוא, מבלי להתחשב איך יתקבלו הדברים אצל השומעים. וזהו גם שבמעמד הר סיני היו מסתכלים למזרח ושומעים את הדיבור יוצא "אנוכי גו'", וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה, היינו, שמכל הצדדים היה אך ורק גילוי אלוקות כמו שהוא לאמיתותו. ובהתאם לכך צריכה להיות גם הנהגתם של רבנים ומורי הוראה - לומר את האמת של התורה כמו שהיא, ללא פשרות, ולא לנסות להתאים את התורה לפי רוחם של הבעלי-בתיים שומעי לקחם, בגלל שחוששים שאם לא יהיו הדברים לפי רוחם, לא יקבלו את הדברים. וכאמור, שאצל כל בני-ישראל צריכה להיות ההנהגה על-פי מאמר המשנה "הוי מתלמידיו של אהרון . אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'", ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות רבנים ומורי-הוראה, שתפקידם לקרב את בני-ישראל לאביהם שבשמים.

(שיחת יום ב' חג השבועות ה'תשי"ז. תורת מנחם כרך כ עמ' 63)

ידוע ומבואר בספרים בדקדוק הלשון בכמה מקומות שקבלת התורה היתה "מסיני" - "משה קיבל תורה מסיני", "הלכה למשה מסיני" - שלכאורה הווי ליה למימר "הלכה למשה ממתן-תורה", "משה קיבל תורה מהקב"ה" וכיוצא בזה, ומה נוגע כאן הענין ד"סיני"? - ומבואר בזה, שקבלת התורה אצל משה היתה על-ידי זה שלמד מאופן ההנהגה ד"סיני":

הטעם שהר סיני זכה שעליו ניתנה תורה, הוא - לא מפני היותו גבוה מכל ההרים, אלא אדרבה - להיותו "מכיך מכל טוריא".

ועניין זה שהר סיני היה נמוך מכל ההרים, אינו מפני שמצד עצמו לא היו בו מעלות שבשבילן יהיה גבוה - שהרי איתא במדרש "סיני מהיכן בא . . מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו", מהמקום שבו ייבנה בית-המקדש ושבו היתה המסירות-נפש של אברהם ויצחק; ואף-על-פי-כן נשאר הר-סיני בתנועה של עניויות "מכל טוריא", מהר תבור והר כרמל כו' שנקראו "הרים גבנונים", וכזכות עניויות זו זכה שעליו ניתנה תורה.

ועל-דרך-זה בנוגע למשה רבינו - שלמרות כל מעלותיו, שהיה משבט לוי, ובשעה שקיבל את הנבואה בפעם הראשונה היה ראוי להיות כהן גדול, שהוא "קודש הקדשים" מכל ישראל - היה עניו, ולא עניו סתם, אלא "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". היינו, שבכל מקום שבו ישנו אדם מישראל, מזמן משה ועד הדורות האחרונים, "עד היום האחרון", עומד משה בתנועה של ענוה ושפלות ("אַרְאֶפְּגַע־אֶל־נַקְיִיט") לגביו! וכזכות הנהגה זו - שלמד משה רבינו "מסיני" - קיבל את התורה. ולכן מי הוא ה'תלמיד ותיק' ש'עתידי לחדש' - מי שיזכור שהתורה ניתנה "למשה מסיני", עם כל העניינים שהיו שם: הביטול של הקדמת נעשה לנשמע, והעניין ש"מכיך מכל טוריא".

(שיחת ליל ג' חול המועד סוכות, ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך טו עמ' 96)

הערות לנוסח הסליחות

הערות לנוסח ה'סליחות'

ב'סליחות' הנדפס מחדש בארץ-הקודש, תוקן בפנים בכמה מקומות על-פי ה'נוסח-אחר' שציין הרבי ב'ליקוט טעמים ומקורות' הנדפס בסוף הסליחות, גם כשהרבי לא נטה להכריע כמותו, ומבלי להעיר על כך ('אורך ואמיתך', עמ' 184. 'הורית דרך תשובה' עמ' 186), וכל-שכן, כשהרבי תיקן 'צריך-להיות...' (כמו ב'אנא עוררה', עמ' 144). ולכאורה - בצדק נהגו כך.

ולפי זה, לפלא שבמקומות אחרים לא תיקנו בפנים, ורק העתיקו זאת כ'נוסחא אחרת' בשולי הגליון ('איה כל נפלאותיך', ס"ע 65. 'אם עווננו' עמ' 124. 'את ה' בהמצאו' עמ' 180. 'אבלה נפשי', עמ' 181). ויתרה מזו - בעמ' 67, בפיוט 'חוקר הכל וסוקר' - שהרבי הכריע כגירסה "ואת עמלק תעקר", ובכל זאת נדפסה גירסה זו רק כ'נ"א'.

ובעמ' 46, בפיוט 'אני יום אירא' - נוסחא אחרת "מלכת גם..." ב'ליקוט' אין זו נוסחא אחרת, אלא "כך צריך-לומר". ולגופו של ענין, מדפיסי ה'ליקוט' קראו בטעות את הכתב-יד-קודש של הרבי (בו האות ש' דומה לאות ג'), וצריך להיות: "מלכתשם [=שלא לכתוש אותם] בבית הבר".

הערות נוספות:

בסליחות ליום ראשון, בפיוט "תבוא לפניך שוועת חינוך" [בהוצאת קה"ת, אה"ק תש"ס עמ' 8, שו"ה בך]: "אלה מרחוק יבואו כתים, ואלה מצפון ציים וכתים". צ"ל "אלה" גם בפעם השנייה, שהרי כל הסליחה היא על-פי א"ב כפול.

בפיוט 'במוצאי מנוחה', בקטע 'יוצר אתה': לפי תיקון אדמו"ר הזקן ב'אדון עולם' (על-פי שערי תפילה להר"ז הענא, שכתב שתיבת 'יציר' אינה נכונה) צריך להיות גם כאן "יצור" במקום "יציר".

בסליחות לכל הימים - בקטע 'זכור רחמיך': השתבש הפיסוק, וצ"ל: "זכור עדתך קנית קדם, גאלת שבט..."

שם, בפיוט 'אל רחום שמך': הרבי היה אומר: "עשה למען אמיתך... ברייתך וכו'" [התי"ו בקמץ], (כמו בנוסח אדמו"ר הזקן ב'הושענא.. למען אמיתך", ובכ"מ בפרקי אבות).

שם, בפיוט 'עננו': "רך לרצות" - באג"ק ח"ב עמ' קסב (ובמקביל בלקוטי-שיחות חכ"ט עמ' 412) מכריע הרבי, שרק בתפילת טל צריך לומר "רך לרצות" [למ"ד בשבא ורי"ש פתוחה], אבל ב'עננו' ובפיוט 'האוחז ביד' צריך לומר "לרצות", כסידורי היעב"ץ ועבודת ישראל, ולא כנדפס בסידור [תו"א ותהלת ה' ובסדר הסליחות, ככתפילת טל]. אך בקלטת מעשרה בטבת תשכ"ה נשמע ברור שהרבי אומר ג"כ "לרצות", כמו בסידור. ולפלא שבסידורי תהלת ה' ובסליחות, כולל במהדורות החדשות, נדפס כבתו"א, ובמחזור (הישן שתח"י) בפיוט הנ"ל "לרצות!"

בסליחות ליום חמישי, בפיוט 'ישראל עמך תחינה עורכים' [עמ' לז, שו"ה ובזרועך]: אחר סיום החרוז במלים "ובזרועך הנטויה" חסר חרוז שלם, וכדמוכח מהחתימה בראשי החרוזים שהיא "יצחק הקטן ברבי

(1) ותורה לכמה מאנ"ש שהעירונו על כל הנ"ל.

מאיר", והסרות האותיות ט' נ'. והיא השמטת הצנזורה, ובנוסחים הישנים (והמתוקנים) נוסף: "טמאים האומרים נחלתך לחבל, כבודך להמיר ובהבל להתהבל. נצר נתעב לאלוה לקבל, ויראתך הקדושה לנטוש ולנבל".

שם [עמ' לז, שו"ה ובזרועך]: "עצת הרעים תמחה ומחשבותם תבטל" - הוא גם-כן שיבוש הצנזורה, ובנוסחים הישנים (והמתוקנים): "עצתם תסכל ומחשבותם תבטל".

שם, בפיוט "אלקים בישראל" [עמ' 74, שו"ה מכוון]: חסר חצי החרוז של אות ר' [שהרי הסליחה היא על-פי א"ב], וגם הנקודות של הפסקי החרוזים נתבלבלו, וצריך-להיות: "רודה רודף באף תכלה, שנת שילומים לריב ציון תגלה: שרת ורדת מנוער קנותנו, ואל תשליכנו לעת זקנתנו".

שם, בפיוט "שמיענו סלחתי" [עמ' לח, שו"ה שואל]: "מדות יצר". צריך עיון אם מצאנו פירוש לנוסחה זו, ובנוסחים הישנים (והמתוקנים) "מרות יצר", והפירוש מובן [ממשלת ושלטון היצר]. פרטים נוספים:

בי"ג מידות, בין שני שמות הוי"ה ישנו "פסיק" (|) כפי טעמי-המקרא, ויש להפסיק שם מעט (גם בכל השנה).

באמירת "סלח לנו... חטאנו... פשענו" שאחרי י"ג מידות, היה מכה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על החזה, כמו בוידוי. וכן באמירת "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו"; ["סרנו ממצוותיך..."] "ואנחנו הרשענו" שבוידוי.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש